

Thomas 'Tolvi' Blatt (Izbica, Polònia, 1927) és un dels supervivents del camp d'extermini de Sobibor, del qual va poder fugir. Blatt declararà al judici del presumpte membre de les SS John Demjanjuk, que acaba de ser extradit a Alemanya.

Heu viatjat des de Califòrnia per declarar al judici, que tindrà lloc a Munic, contra John Demjanjuk, acusat d'haver participat en l'homicidi de més de 29.000 persones al camp d'extermini de Sobibor. Què explicareu al tribunal?

—Doncs tot allò que van fer els guàrdies ucraïnesos a Sobibor. Ens aterrien més que no pas els alemanys. Hi vaig estar a la mateixa època que Demjanjuk.

—De què acuseu Demjanjuk?

—D'haver col·laborat, d'haver fet possible que la fàbrica de la mort funcionara. Sense els ucraïnesos —més de 100—, els alemanys no haurien assassinat 250.000 jueus. Entre el personal de la SS hi havia trenta alemanys, la meitat del quals feien sempre vacances o estaven malalts. A Sobibor vam veure més ucraïnesos que no alemanys, i ens feien tremolar de por.

—Quan dieu ucraïnesos us referiu a les tropes de reforç estrangeres ensinistrades per la SS al camp de formació de Trawniki, entre les quals hi havia molts soldats d'Ucraïna. Per què els temíeu especialment?

—Ens maltractaven, afusellaven els malalts i vells nouvinguts que no podien caminar. Eren ells, els qui empenyien, amb les baionetes ben fixades, tota aquella gent nua cap a la cambra de gas. Jo havia de treballar sovint a pocs metres de la cambra. Si algú no volia continuar endavant, el colpejaven i l'afusellaven. Encara puc sentir els seus crits: "Idi sjuda", "vine ací!".

—Però la part on hi havia la cambra era tancada; no us hi podíeu acostar.

—Podia veure amb els meus ulls com empenyien els jueus pel camí cap a la zona de la mort, anomenada *carretera al cel*.

"Només vull la veritat"

Thomas Blatt tenia quinze anys quan va entrar al camp d'extermini polonès de Sobibor.

—També vau veure els homes de Trawniki assassinar algun presoner?

—I tant. Hi vaig veure com afusellaven jueus polonesos que intentaven fugir. A més a més, recorde una infinitat de maltractaments. Una vegada érem al bosc, talant arbres, i els ucraïnesos volien que cantàrem. La cançó russa que volien sentir la sabien cantar els jueus polonesos, però no els holandesos. Els van torturar amb tanta brutalitat

que aquella mateixa nit alguns es van penjar.

—Els guàrdies no rebien ordres dels alemanys?

—Molts eren sàdics, i no havien de menester ningú que els ordenara maltractar. O volien impressionar els alemanys. Només ens deixaven tranquils una estona quan els donàvem or o diners.

—I com n'aconseguíeu?

—Una de les meues tasques era cremar les coses que les persones assassinades havien deixat al camí cap a la cambra de gas. De tant en tant, hi havia monedes d'or amagades, que romanien entre la cendra. També en trobava alguna quan em feien classificar els objectes. El ucraïnesos volien els diners per a pagar prostitutes.

—Dins del camp?

—No, als pobles del voltant. Una de les dones m'ho va contar després.

—I cap dels guàrdies no mostrava simpatia?

—N'hi havia un que no va maltractar ningú; es deia Klatt.

—La SS reclutava els guàrdies com Demjanjuk, entre els soldats de l'Exèrcit Roig que els alemanys havien fet presoners, milions dels quals, desgraciadament, van morir als camps de la Wehrmacht. Tenien cap més elecció, si volien continuar amb vida?

—És cert que la SS els exigia que assassinaren per continuar vivint. Malgrat tot, molts presoners no es van unir als alemanys. I a Sobibor els guàrdies també podrien haver desertat. Alguns fugiren.

—Recordeu la vostra arribada a Sobibor?

—Sí. Va ser l'abril del 1943. Ens van portar a tota la família dins un camió des del meu poble, Izbica, fins al camp d'extermini. Vivíem a tan sols 70 quilòmetres de Sobibor, ja sabíem què hi passava i, malgrat tot, teníem l'esperança de no trobar-hi la mort. Forma part de la naturalesa humana, no perdre mai l'esperança. L'únic que la va perdre va ser el pare, que ens digué: "D'una manera o d'una altra morirem." També em recorde que un home al meu costat mirava per un forat de la lona i va dir en *jiddisch*: "És el negre del ucraïnesos." Es referia al color dels uniformes. Els ucraïnesos ens escortaren fins al camp.

—**Com superàreu la selecció?**

—A Sobibor no s'hi feia cap selecció; els jueus havien de morir sense excepcions.

—**Aleshores com us en sortireu?**

—Quan un dels membres de la SS feia la revista del grup en cerca de mà d'obra vaig fer un pas endavant. Llavors gairebé no sabia què era treballar, tenia quinze anys i era petit i prim. Potser aquell home, que era un oficial de rang superior, Karl Frenzel, es va adonar de la meua forta voluntat, i per aquest motiu digué: "Ix del grup, xiquet." Amb aquestes paraules em va salvar temporalment la vida. Després, em vaig assabentar que feia uns dies havien assassinat un jueu holandès del grup de treball. Havia d'ocupar-ne el lloc.

—**I a la vostra família, què li va ocórrer?**

—Un del homes de la SS colpejava amb la porra el meu pare quan el vaig perdre de vista. A la meua mare encara li vaig arribar a dir: "I no vaig poder-me acabar el got de llet ahir al vespre; volies de totes passades que en guardara per a avui." Aquell estrany comentari encara ressona al meu cap: és l'última cosa que li vaig dir. El meu germanet, que tenia deu anys, va romandre al costat de la mare. Tots tres van ser assassinats a la cambra de gas.

—**Quina fou la vostra estratègia de supervivència?**

—Sabia que els alemanys volien gent neta i sana, de manera que quan caminava intentava semblar fort, amb el millor somriure a la cara, i tenia molta cura de no rebregar els pantalons mentre dormia i no desfer-ne la clenxa. A més a més era molt curiós i sempre passejava cercant la manera de fugir.

—**Quina feina hi fèieu, al camp?**

—Havia de classificar-hi els objectes personals de les víctimes: camisa a camisa, sabata a sabata. Alguna vegada havia de tallar els cabells a les dones, abans que entraren a la cambra de gas, quan ja anaven nues. Sobibor era una fàbrica de cadàvers, entre l'entrada i l'eixida del cadàver només passaven unes hores.

—**La gent era conscient de què passava?**

—Els holandesos, sobretot, no en tenien ni idea. Els havien transportat fins allà i havien sentit un discurs d'un ofi-

Instructor de la SS amb reclutes, a Trawniki, Polònia, l'any 1942.

Monument commemoratiu al camp d'extermini nazi de Sobibor.

cial de la SS que demanava disculpes per un viatge tan pesat i deia que per raons higièniques, primer, tothom s'havia de dutxar, i després, ja els enviarien a treballar a qualsevol lloc. Alguns fins i tot van aplaudir, no podien imaginar-se què els esperava.

—**Fóreu un dels organitzadors de la revolta del 14 d'octubre del 1943. Com va ser?**

—Vam tenir l'ajuda dels soldats jueus de l'Exèrcit Roig de Minsk, fets

presoners pels alemanys i traslladats a Sobibor per a dur-hi a terme treballs forçats. Tan sols els van caldre dues setmanes per a preparar la rebel·lió.

—**Com va acabar l'acció?**

—Volem parar una emboscada a cadascun del homes de la SS i després matar-los. Vam confiar en la seua cobdícia i puntualitat, i ens va funcionar. Vam explicar a un dels oficials, Josef Wolf, que algú li tenia guardat un abric de pell preciós i que havia d'acudir-hi a l'hora

L'acusat, John Demjanjuk, l'any 2006. "La gent, ara, no el veu com l'home que va empènyer tants jueus cap a la cambra de gas", diu Blatt.

acordada. Així ho va fer i els presoners el matàrem. Assassinàrem una dotzena d'homes de la SS i un nombre indeterminat de guàrdies. Tant els alemanys com els guàrdies van tardar una estona a assabentar-se de què passava.

—Com poguéreu escapar-vos?

—Volia sortir per un forat que havien fet a la tanca de filferro. Però en el moment que els guàrdies començaren a disparar-nos des de la torre, alguns començarem a grimpar i la tanca va caure. Em vaig quedar penjat amb l'abric enganxat al filferro, i això em va salvar. Els qui havien sortit corrents davant meu acabaren rebentats a la zona de mines, que era a l'altre costat de la tanca. Vaig llevar-me l'abric i vaig fugir corrents. Més de 300 presoners van poder-se escapar llavors i al voltant de 50 van sobreviure a la guerra.

—Com passàreu l'altra meitat de la guerra?

—La llibertat va ser dura. Si haguera estat un jove cristià, me n'hauria sortit més bé. La gent s'hauria preocupat per mi. On podia anar? A Izbica, el meu poble natal, ja no hi havia cap comunitat jueva i els camperols polonesos ens veien culpables de tots els assassinats de cristians. Al principi un camperol ens va amagar, a mi i a uns altres, en canvi de diners que havíem agafat a Sobibor. Poc després, va intentar matar-nos a trets. Encara tinc una bala a la mandíbula. Des d'aleshores vaig amagar-me al bosc o en edificis abandonats.

—Segons les proves, Demjanjuk ja no era a Sobibor en el moment de la revolta, havia tornat a Trawniki i l'havien traslladat al camp de

concentració de Flossenbürg, a l'Alt Palatinat. La seua família i el seu advocat addueixen que a 89 anys és molt vell i malalt per a suportar un judici.

—La gent només veu ara un home gran. No veuen l'home que va empènyer tanta gent cap a la cambra de gas.

—Us recordeu concretament de Demjanjuk?

—No, després de 66 anys gairebé ni em recorde de la cara del meu pare. Però estic segur que Demjanjuk era com la resta de guàrdies ucraïnesos.

—Quin càstig creieu que es mereix?

—Tant se val que vaja a la presó com no. La cosa més important és el judici. Només vull la veritat. El món ha de saber què va passar a Sobibor. I Demjanjuk ha de parlar-ne, perquè en sap moltes coses. És el darrer criminal viu del camp d'extermini de Sobibor.

*Jan Friedmann
Klaus Wiegrefe*

Traducció de Sara Roca

"Se'm van endur i no vaig veure més ni els meus pares ni el meu germà de deu anys. Foren assassinats a la cambra de gas"